

Факултет Филолошки

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Веће научних области друштвено-хуманистичких наука

Број захтева: .

Датум: .

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на предлог теме докторске дисертације

Молимо да, сходно члану 46. ст.5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду ("Гласник Универзитета", број 131/06), дате сагласност на предлог теме докторске дисертације:

Јавне библиотеке и јавно библиотекарство у Србији од 1910. до 1918. године

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

НАУЧНА ОБЛАСТ: .

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ: .

1. Име, име једног од родитеља и презиме кандидата:

Бранка (Гојко) Драгосавац

2. Назив и седиште факултета на коме је стекао високо образовање: Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду

3. Година дипломирања: 1999

4. Назив магистарске тезе кандидата: Дечија одељења библиотеке града Београда

5. Назив факултета на коме је магистарска теза одбрањена: Филолошки факултет Универзитета у Београду

6. Година одбране магистарске тезе: 2007

Обавештавамо Вас да је Наставно-научно веће Филолошког факултета

На седници одржаној 26. 5. 2010. размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду докторске дисертације.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Слободан Грубачић

Прилог: 1. Предлог теме докторске дисертације са образложењем.
2. Акт надлежног тела факултета о подобности теме за израду докторске дисертације

Бр. 1192/1
01 JUN 2010 19 год.
БЕОГРАД

На основу члана 127 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду и члана 128 Закона о високом образовању, Наставно-научно веће на седници одржаној 26. маја 2010. године, донело је

ОДЛУКУ

Прихвата се с позитивном оценом извештај Комисије за одобрење теме за израду докторске дисертације коју је мр Бранка Драгосавац пријавила под насловом: "Јавне библиотеке и јавно библиотекарство у Србији од 1901. до 1918. године".

За ментора је изабрана др Гордана Стокић-Симинчић, ван. проф.

Доставити:

- Именованом-ој,
- Ментору,
- Одсеку за опште и правне послове,
- Архиви.

ДЕКАН
ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА

Проф. др Слободан Грубачић

ПРИМЉЕНО: 18 MAY 2010			
Орг. јед.	Б/ој	Прилог	Вредност
	10661		

НАСТАВНО - НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ

Како смо на седници Наставно-научног већа Филолошког факултета одржаној у среду, 28. децембра 2009. године, изабрани у комисију за одобрење теме докторског рада који је мр Бранка Драгосавац пријавила под називом „Јавне библиотеке и јавно библиотекарство у Србији од 1901. до 1918. године“, Већу подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

I Анализом радне биографије, објављених радова као и увидом у стручни рад, Комисија је утврдила да кандидат мр Бранка Драгосавац испуњава све услове за израду докторске дисертације.

Мр Бранка Драгосавац, начелник је Одељења за рад са корисницима Библиотеке града Београда. Бранка Драгосавац, рођена Тадић (1977), стекла је звање дипломирани библиотекар-информатичар на Катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета у Београду 1999. године, а магистарски рад на тему „Дечја одељења Библиотеке града Београда“ одбранила је 2007. године, пред комисијом у саставу: проф. др Александра Вранеш (ментор), проф. др Десанка Стаматовић и др Бојан Ђорђевић. Аутор је пет радова у стручној и научној периодици, а на темељу њеног магистарског рада Библиотека Града припрема објављивање засебне монографије.

Тема „Јавне библиотеке и јавно библиотекарство у Србији од 1901. до 1918. године“, коју је Бранка Драгосавац предложила за израду докторског рада, представља потврду кандидаткињине посвећености библиотекарству и наставак њених истраживања у области историје српских библиотека.

II На основу формулације наслова, сложености и значаја теме, досадашњег кандидатовог познавања проблематике, плана рада, хипотеза и очекиваних резултата, те планираних метода истраживања, Комисија закључује да је предложена тема „Јавне библиотеке и јавно библиотекарство у Србији од 1901. до 1918. године“ подобна за израду докторске дисертације.

Интегрална историја српских библиотека никада није написана, па се радови који темељито истражују поједине епохе у контексту развоја писмености, социологије књиге и читања, те институционализације културних и образовних потреба становништва, сматрају предусловом за њен настанак. Како су до сада рађена само истраживања историје појединих јавних библиотека у Србији или изучаван допринос појединих знаменитих личности, токови развоја домаћих јавних библиотека познати су нам само у основним цртама. Сразмерно кратак али веома буран период српске историје 1901-1918, омеђен, с једне стране, променом династије, а са друге светским ратом и уласком Србије у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца, показује се као изузетно значајан за постављање основа јавног библиотекарства у Србији.

Покрет јавног библиотекарства који се Европом и Сједињеним Америчким Државама ширио од средине 19. века, заснивао се на новим вредностима које су заступала модерна друштва. Идеја демократичности књиге и образовања употпуњена је идејом о јавном тј. буџетском финансирању библиотека ради задовољења сазнајних, комуникационих, културних и рекреационих потреба локалног становништва. Концепт јавности у протеклих се 150 година изграђивао и уобличио: јавност знања, јавне услуге, јавно финансирање, јавност рада, односи с јавношћу, стављени су у функцију нове друштвене парадигме – друштва знања. Јавну библиотеку, која у окружењу може деловати као центар друштвених активности, информациони центар заједнице, центар за помоћ и подршку формалном образовању, центар за самостално учење, библиотека са грађом забавног и рекреативног карактера, центар за припрему предшколаца за учење, референсна библиотека или као истраживачки центар, захваљујући бројним и разноврсним улогама, у САД и Данској, на пример, користи између 33 и 56% становништва локалне заједнице.

У Србији је развој јавних библиотека значајно каснио за Европом, па оне и данас имају тешкоће у сагледавању своје друштвене улоге. Томе не доприносе само актуелне економске потешкоће друштва него и укупно неразумевање друштвених кретања и недовољно брза професионализација библиотечке делатности код нас. У условима када 7% локалног становништва у Србији користи јавне библиотеке, постоји потреба и за историјским истраживањима која ће осветлити пионирско доба јавног библиотекарства у Србији.

Прва јавна библиотека у Србији основана је у Крагујевцу јуна 1866, а до краја 19. века формиране су још општинска библиотека при Гимназији у Крушевцу (1869) и Јавна библиотека у Нишу (1895). Доношење *Закона о Народној библиотеци* (1901), новог устава Србије (1903) и једног броја нових закона који су из њега проистекли, као и прерастање Велике школе у Универзитет у Београду (1905), навестили су веће могућности за развој образовања, просвете и културе. У овом периоду приметна су два

значајна правца у развоју јавног библиотекарства у Србији: први, којим министарство просвете покреће оснивање јавних библиотека приступачних за све грађане, и други, заснован на активностима српских интелектуалаца и њиховој идеји просвећивања грађанства путем отварања књижница за народ.

Захваљујући организованој акцији српског министарства просвете, 14. јануара 1909. године почеле су са радом јавне библиотека у Неготину и Пироту – прве којима је држава обезбедила годишњи буџет. Главни просветни савет формирао је 15. јануара наредне године комисију чији је задатак био да предложи редослед отварања библиотека у већим местима у унутрашњости Србије. На основу анкете спроведене у окрузима и општинама, краљ Петар је 27. априла 1909. године донео указ о оснивању јавних библиотека у Зајечару, Лозници, Алексинцу и Јагодина. Све општине у којима је краљевим указом проглашено оснивање јавних библиотека, добиле су упутства за формирање библиотека, а у току 1909. и 1910. године Народна библиотека је све јавне библиотеке снабдела књигама добијеним од Српске краљевске академије наука, Чупићеве задужбине, Коларчевог фонда и Савеза земљорадничких задруга, а купљена су и сва издања Српске књижевне задруге. Већ у 1911. години неке од ових јавних библиотека, схватајући озбиљност посла израдиле су правила о раду (Алексинац, Јагодина).

Најзначајнији представник другог покрета су интелектуалци, културни и јавни радници окупљени око идеје просвећивања народа, у Србији изражен кроз национални покрет Културна лига, коју су 1909. године основали професори Београдског универзитета и у току неколико година организовали, руководили и учествовали у свим њеним активностима. Поред других задатака Културна лига је у свој програм рада унела и оснивање јавних библиотека у свим местима. Резултати њиховог рада огледају се у преко 150 отворених књижница и читаоница у већим местима и у више српских округа.

Да ли су Карађорђевићи са собом донели идеју о устројавању библиотека по британском моделу и јесу ли имали у виду први *Указ о јавним библиотекама* (Public Library Act), који је британски парламент усвојио 1850, а проширио и додатно прецизирао 1919? Одакле такво визионарство и темељитост у акцији установљавања јавних библиотека? Какав је однос јавних библиотека и читалишта која у овом периоду постоје паралелно? Зашто Београд није међу градовима у којима се планира оснивање јавне библиотеке? Каква је улога Ђорђа Грујића који, у својој књизи *О друштвеном просвећивању*, 1912. године, јавно заступа идеју оснивања јавне библиотеке у Београду? Ко ради у првим јавним библиотекама, са којим идејама и мотивацијом? Каква је судбина јавних библиотека током балканских и Првог светског рата? Да ли је период између два светска рата период континуитета или дисконтинуитета у односу на претходну политику развоја јавног библиотекарства? Да ли надлежност министарства просвете над радом јавних библиотека значи квалитативну разлику у односу на

садашње време, када су оне у надлежности министарства културе? Какви су фондови, а какви су програми покретани у јавним народним библиотекама 1901-1918? Колико су ове библиотеке успевале да задовоље потребе корисника у Србији с почетка 20. века? Каква термиолошка разграничења намеће ово доба? Колико је богата и разноврсна оригинална архивска грађа, а колико располажемо посредним подацима? Колико су заблуда у постојеће ставове унела произвољна тумачења архивских докумената? На овај низ питања сада имамо половичне одговоре.

Циљеви и очекивани резултати

Историја српских библиотека недовољно је проучена и фрагментарна. Одређени број објављених монографија које су посвећене знаменитим библиотечким посленицима или појединим библиотекама не пружају могућност целовитог сагледавања ове проблематике, нити могу бити замена за комуниколошка и културолошка истраживања оних епоха које су утемељивале библиотечку делатност у Србији. То нарочито важи за период прве половине 20. века. Свесни чињенице да су данас најпросперитетније државе света одавно прихватиле библиотеке као важног чиниоца свога укупног развоја, а историју својих библиотека уобличиле као мерило тог развоја у појединим епохама, чланови комисије за оцену теме коју је мр Бранка Драгосавац предложила под називом *«Јавне библиотеке и јавно библиотекарство у Србији од 1901-1918. године»*, сматрају да би оваквим истраживањем била, бар делом, попуњена постојећа празнина у домаћој научној и стручној литератури. Њиме би се не само осветлио један значајан период наше културне историје него би се указало и на континуитет библиотечке делатности код нас, те потврдила значајна историјска улога библиотека у ширењу писмености, демократизацији јавне речи и културном напретку српског народа. Уверени да рад под називом *Јавне библиотеке и јавно библиотекарство у Србији од 1901-1918. године*, може представљати истински допринос писању историје српских библиотека и историје српске културе, предлагемо Већу да тему прихвати, а мр Бранки Драгосавац да приступи њеној изради.

III На основу резултата остварених у домену проучавања историје српских библиотека, теорије библиотекарства и принципа деловања јавних библиотека, Комисија сматра да др Гордана Стокић Симончић испуњава све услове за ментора ове докторске дисертације. За ментора при изрди ове докторске дисертације др Стокић посебно квалификују:

1. **Књига и библиотеке код Срба у средњем веку** / Гордана Стокић Симончић . – Панчево : Градска библиотека, 2008. – 106 стр. : илустр.
2. **Serbian books and libraries in Kosovo and Metochia** / Gordana Stokić Simončić, Zoran Vukadinović. - World library and information congress: 75th IFLA general conference and assembly

: "Libraries create futures: building on cultural heritage" 23-27 august 2009, milan, italy. - <http://www.ifla.org/files/hq/papers/ifla75/78-stokic-en.pdf>, (преузето 15. Маја 2009)

3. **Српске читаонице у Панчеву у 19. веку** / Гордана Стокић. – У: Књижевна топографија Панчева. - Панчево : Градска библиотека; Београд : Институт за књижевност и уметност, 2001. - Стр. 400-409
4. **Ка filozofiji bibliotekarstva : Džesi Šir u teoriji i praksi bibliotekarstva 20. veka** / Gordana Stokić . – Pančevo : Mali Nemo, 2002. - 217 str.
5. **Јавна библиотека као организација која учи** / Гордана Стокић Симончић . - http://www.bgb.rs/StrSkupApril2009/Stokic_Filoloski.pdf, (преузето 15. априла 2009)

На основу процене подобности кандидата мр Бранке Драгосавац, као и на основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија констатује да је предложена тема подобна за израду докторске дисертације. За ментора при изради ове докторске дисертације предлажемо ванредног професора др Гордану Стокић Симончић.

У Београду, 20. фебруара 2010.

Комисија за оцену и одобрење теме:

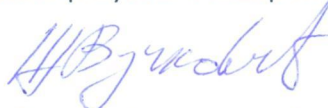

др Гордана Стокић Симончић, ванр. проф. (ментор)

др Предраг Марковић, ред. проф.

(Филозофски факултет Универзитета у Београду)

др Жељко Вучковић, ванр. проф.

(Педагошки факултет у Сомбору, Универзитет у Новом Саду)